

Briselē, 2019. gada 25. novembrī
(OR. en)

14457/19

DEVGEN 214
COHAFA 100
ACP 137
RELEX 1091
SUSTDEV 166
ALIM 14
AGRI 568
FAO 53
SAN 482

DARBA REZULTĀTI

Sūtītājs: Padomes Ģenerālsēkretariāts

Datums: 2019. gada 25. novembris

Saņēmējs: delegācijas

Iepr. dok. Nr.: 13722/19

Temats: Ceturtais progresu ziņojums par rīcības plānu uzturā jomā
– Padomes secinājumi (2019. gada 25. novembris)

Pielikumā ir pievienoti Padomes secinājumi par ceturto progresu ziņojumu par rīcības plānu uzturā jomā, kurus Padome pieņēma 3732. sanāksmē, kas notika 2019. gada 25. novembrī.

**Padomes secinājumi
par ceturto progresu ziņojumu par rīcības plānu uztura jomā**

1. Padome atzīst, ka bads un nepilnvērtīgs uzturs visos tā veidos ir viens no lielākajiem globāla mēroga šķēršļiem, kas traucē sasniegt lielāko daļu ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM) un panākt taisnīgu ekonomisko un sociālo attīstību ¹, jo nepietiekams uzturs pats par sevi ir viens nevienlīdzības no virzītājfaktoriem. Padome ar bažām norāda uz negatīvajām tendencēm saistībā ar pārtikas nodrošinājuma trūkumu un nepilnvērtīgu uzturu ² un uzsver nepieciešamību paātrināt rīcību, lai sasniegtu 2. IAM, proti, izskaust badu un nepilnvērtīgu uzturu visos tā veidos. Fakts, ka badam – pēc gadu desmitiem stabilas samazināšanās – ir tendence pasaulē pieaugt, akcentē to, cik liels izaicinājums ir panākt izvirzīto mērķi, proti, līdz 2030. gadam badu izskaust pilnībā. Šobrīd to cilvēku skaits, kuri pastāvīgi nesaņem pilnvērtīgu uzturu, sasniedz 820 miljonus.
2. Pašlaik 149 miljoniem bērnu, kas jaunāki par pieciem gadiem, ir aizkavēta augšana, savukārt 49 miljonu bērnu dzīvības tajā pašā vecuma grupā joprojām apdraud akūts pilnvērtīga uztura trūkums. Padome ar nopietnām bažām norāda uz to, ka palēninās aizkavētas augšanas gadījumu samazinājuma temps un ka starp partnervalstīm un reģionu starpā, jo īpaši Āfrikā un Dienvidāzijā, pastāv atšķirības panāktā progresu ziņā. Padome ir arī lielā mērā nobažījusies par "nepilnvērtīga uztura trīskāršā sloga" – uztura nepietiekamības, mikrouzturvielu trūkuma un liekā svara un aptaukošanās – attīstību visā pasaulē, proti, vismaz viena trešdaļa no pasaules iedzīvotājiem saskaras ar vienu vai vairākiem nepilnvērtīga uztura veidiem. Tajā pašā laikā – vēl intensīvāka klimata pārmaiņu un ekoloģisko krīžu radītā ietekme saasinās esošās problēmas, kādas pastāv saistībā ar pārtikas nodrošinājumu un pienācīgu uzturu visiem.

¹ Ar nepietiekama uztura radītajiem ekonomiskajiem zaudējumiem, kas ir līdzvērtīgi 11 % no IKP Āfrikā un Āzijā (jeb aptuveni 3,5 triljoni USD gadā), un aptaukošanās radītajiem ekonomiskajiem zaudējumiem 2,8 % apmērā no pasaules IKP (jeb 2 triljoni USD gadā).

² 2019. gada globālais ziņojums par pārtikas krīzi (*Global report on Food Crisis 2019*) <https://www1.wfp.org/publications/2019-global-report-food-crises>. "Stāvoklis pārtikas nodrošinājuma un uztura jomā pasaulē" (*The State of Food Security and Nutrition in the World*), 2019. gada jūlijs. Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas (FAO), Starptautiskā Lauksaimniecības attīstības fonda (IFAD), ANO Bērnu fonda (UNICEF), Pasaules Pārtikas programmas (WFP) un Pasaules Veselības organizācijas (PVO) kopīgais ziņojums. Ziņojums "Pasaules bērnu stāvoklis 2019. gadā: bērni, pārtika un uzturs (*The State of the World's Children 2019: Children, food and nutrition*). UNICEF.

3. Padome atgādina savus iepriekšējos attiecīgos secinājumus un ES un tās dalībvalstu stingro apņemšanos izskaust badu un visus nepilnvērtīga uztura veidus saskaņā ar Programmu 2030. gadam, Eiropas Konsensu par attīstību, Eiropas konsensu par humāno palīdzību, kā arī saistībā ar tiesību uz pienācīgu pārtiku īstenošanu. Šajā sakarā Padome atzinīgi vērtē ceturto progresu ziņojumu par Komisijas rīcības plānu uztura jomā³ un analīzi, kas sniegta par tādu intervences pasākumu efektivitāti, kuri saistīti ar uztura jautājumiem.
4. ES un tās dalībvalstis kopā turpina atbalstīt partnervalstis, kā arī vietēja, valsts un reģionāla līmeņa ieinteresētās personas nolūkā panākt iztikas līdzekļu noturīgumu, stiprināt vietējās pārtikas sistēmas teritorijās, kas nav pietiekami nodrošinātas ar pārtiku, uzlabot rezultātus uztura jomā, kā arī uzlabot sociālā nodrošinājuma sistēmas. Kas attiecas uz starptautiskās sadarbības prioritāti – ar ieguldījumiem, kas paredzēti uztura uzlabošanai, tiek stiprinātas personu fiziskās, kognitīvās un produktīvās spējas, kā arī labklājība. Padome atzinīgi vērtē to, ka Komisija ir izpildījusi 87 % no savām finanšu saistībām, kas paredz laikposmā no 2014. gada līdz 2020. gadam uztura jomai piešķirt 3,5 miljardus EUR, un mudina pielikt pastāvīgas pūles, lai nodrošinātu, ka šis mērķis tiek sasniegts pilnībā. Padome arī atzīst, ka valstīs, kurās uztura joma ir noteikta par prioritāti, līdz 2025. gadam 4,9 miljoni bērnu būs pasargāti no aizkavētas augšanas, kas ir atzīstams progress virzībā uz noteikto mērķi, proti, līdz 2025. gadam aizkavētas augšanas gadījumu skaitu samazināt vismaz par 7 miljoniem.
5. Padome atzīst, ka aizkavēta augšana ir vairāku pamatfaktoru kompleksas mijiedarbības rezultāts, un pauž gandarījumu par Komisijas sadarbību ar pētniecības struktūrām nolūkā labāk varēt novērtēt, kā ar ES palīdzību tiek sniegts ieguldījums pārmaiņu veicināšanā saistībā ar aizkavētu augšanu. Tādēļ Padome uzsver, ka ir svarīgi pievērsties visai to faktoru daudzveidībai, kuri veicina aizkavētas augšanas samazināšanu, jo īpaši ienākumu un dzimumu līdztiesības jomas mijiedarbībai, tostarp attiecībā uz sieviešu tiesībām, lēmumu pieņemšanas pilnvarām, piekļuvi nodarbinātības iespējām un veselības aprūpei un ūdens un sanitārijas pieejamību. Ļoti būtiski ir tas, lai šie pamatfaktori tiktu uzraudzīti ar atbilstošu rādītāju starpniecību.

³ 11850/19 - SWD (2019) 321 final.

6. Padome arī atzīst, ka ir ārkārtīgi svarīgi aizsargāt, veicināt un atbalstīt gan zīdaiņu barošanu tikai un vienīgi ar mātes pienu, gan atbilstošu papildu uzturu, lai nodrošinātu, ka centieni novērst pārtikas nodrošinājuma trūkumu un nepilnvērtīgu uzturu būtu vērsti uz zīdaiņiem un maziem bērniem, ar mērķi ik gadu izglābt aptuveni 820 000 mazu bērnu dzīvības. Uzturam bērna dzīves pirmajās 1000 dienās, proti, no grūtniecības līdz otrajai dzimšanas dienai, ir būtiska nozīme saistībā ar bērna smadzeņu attīstību, veselību mūža garumā, labklājību un spēju attīstīt prasmes un nopelnīt iztiku. Šajā sakarā Padome arī ar bažām norāda, ka pasaules mērogā nav panākts progress, lai novērstu augsto anēmijas līmeni starp sievietēm reproduktīvajā vecumā ⁴.
7. Saistībā ar visaptverošu pieeju veselībai, sociālajam nodrošinājumam un izglītībai un atzīstot savstarpējas saiknes starp IAM, Padome uzsver, ka konkrētos apstākļos būtiska nozīme ir sociālās drošības tīkliem, piemēram, pilnvērtīgām maltītēm skolā, lai veicinātu veselīgus ēšanas paradumus un tādējādi palīdzētu izskaust nepilnvērtīgu uzturu visos tā veidos.
8. Padome atbalsta ziņojumā ietvertos secinājumus un galvenos ieteikumus, jo īpaši:
- a) **nostiprināt programmas koncepciju dažādās nozarēs.** Padome uzsver, ka steidzami ir jāpanāk aizkavētas augšanas gadījumu straujāka samazināšana, palielinot dažādas nozares, tostarp veselības nozari, aptverošu un uz pārtikas sistēmu orientētu intervences pasākumu skaitu, kuros ņemti vērā uztura aspekti, kuri ir balstīti uz tiesībām un kuros ir ievērota dzimumu perspektīva. Uz pierādījumiem balstīta pārmaiņu teorija ir jāapsver kā efektīvas programmas koncepcijas, kā arī atbilstošu rādītāju izmantošanas priekšnosacījums;
 - b) **nostiprināt saiknes starp darbu, kas veikts uztura jomā un dzimumu jautājumu jomā.** Padome uzsver – ar uzturu saistīto programmu izstrādē un īstenošanā ir būtiski integrēt dzimumu līdztiesības aspektu un jautājumu par sieviešu iespēju veicināšanu, lai tādējādi sieviešu iesaistīšanās pārtikas sistēmās radītu savstarpēji pastiprinošus ieguvumus un progresu saistībā ar visiem nepilnvērtīga uztura veidiem;

⁴ 2019. gada Pasaules uztura jomas ziņojums (*Global Nutrition Report*), <https://globalnutritionreport.org/nutrition-profiles/>.

- c) **attīstīt vietējo iestāžu un īstenošanas partneru spējas uztura jomā.** Padome uzsver, ka ir vajadzīga stratēģiskāka pieeja ar uzturu saistītu spēju attīstīšanai un sistēmas nostiprināšanai, lai varētu efektīvi īstenot valsts stratēģijas, politiku un plānus uztura jomā;
- d) **pastiprināt partnerības ar dalībvalstīm, daudzpusējām organizācijām, pilsoniskās sabiedrības organizācijām un privāto sektoru attiecībā uz tādu darbību īstenošanu, kuras ir saistītas ar uztura jomu un kuru pamatā ir iedzīvotāju veselības vajadzības.** Papildus finansējuma piesaistei – ar partnerībām tiks veicināta partneru īstenoto darbību koordinācija, papildināmība un saskaņotība, kā arī pastiprināta iesaistīšanās dialogos par valsts politiku uztura jomā, tostarp atbalstot vietējā līmenī notiekošos procesus;
- e) **panākt lielāku noturību, nostiprinot humānās palīdzības, attīstības un miera saikni ar mērķi uzlabot uzturu.** Padome atgādina – bērni, kuri dzīvo nestabilā vidē un konfliktu apstākļos, saskaras ar augsta līmeņa akūtu un hronisku pilnvērtīga uztura trūkumu. Humanitārie, attīstības un miera veidošanas centieni ir papildinoši, un tiem būtu vienam otru jāpastiprina, lai varētu reaģēt uz nestabilām situācijām. Padome mudina Komisiju izmantot iespējas vēl vairāk uzlabot saiknes starp attīstības un humānās palīdzības plāniem, kas saistīti ar uzturu, lai sekmētu noturīgas kopienas un novērstu galvenos nepilnvērtīga uztura cēloņus. Katastrofu riska mazināšana un noturības pret klimata pārmaiņu radīto ietekmi veidošana būtu jāpiemēro kā transversāls jautājums. Turklāt Padome atkārtoti apstiprina, ka ir jāatzīst saikne starp bruņotiem konfliktiem, pārtikas nodrošinājuma trūkumu un bada draudiem, un to, ka ES un tās dalībvalstīm ir jāaņem uzlabot ANO Drošības padomes Rezolūcijas 2417 īstenošanu.

9. Pamatojoties uz to, ka ir aizvien vairāk pierādījumu par visu nepilnvērtīga uztura veidu savstarpējo saistību, Padome atgādina Padomes 2018. gada novembra secinājumus, kuros Komisija ir aicināta "ierosināt pārskatīt 2010. gada pārtikas nodrošinājuma politikas satvaru un 2013. gada uztura politikas satvaru". Tas ļautu atbalstīt un nostiprināt panākumus saistībā ar veselīga uztura un ilgtspējīgu pārtikas sistēmu veicināšanu strauji mainīgajā pasaulē, palielinot pārveidojošus ieguldījumus, kuros ņemti vērā uztura aspekti, un tajā pašā laikā samazinot negatīvo ietekmi uz klimatu un vidi, kā arī mazinot un vājinot klimata pārmaiņu radīto ietekmi. Tas jādara saskaņā ar Programmas 2030. gadam pieeju un garu. Šajā sakarā Padome pieņem zināšanai, ka ilgtspējīgu pārtikas sistēmu un veselīga uztura modeļu veidošana ir viens no sākumpunktiem, kas norādīti 2019. gada Pasaules ilgtspējīgas attīstības ziņojumā (*Global Sustainable Development Report*), saskaņā ar kuru mērķtiecīga un uz sadarbību vērsta rīcība, ko īsteno dažādas ieinteresētās personas, var paātrināt progresu virzībā uz IAM.
10. Padome mudina Komisiju saglabāt un pastiprināt tās iesaisti pasaules mērogā, tostarp 2020. gadā paredzētajā samītā "Uzturs izaugsmei" un sekmējot Apvienoto Nāciju Organizācijas rīcības desmitgadi uztura jomā, kā arī vērienīgus rezultātus saistībā ar Pasaules pārtikas nodrošinājuma komitejas brīvprātīgajām norādēm par pārtikas sistēmām un uzturu. Tāpat Padome mudina Komisiju piedalīties ANO samītā par pārtikas sistēmām, kas notiks 2021. gadā, nolūkā paātrināt centienus sasniegt 2. IAM.
11. Padome arī atgādina savu apņemšanos saistībā ar uzlabotu kopīgo plānošanu, lai garantētu lielāku saskaņotību un salāgotību starp ES un tās dalībvalstīm ar mērķi nodrošināt, ka ar uzturu saistītie jautājumi arī turpmāk ir ES attīstības sadarbības programmas pamatā. Šie koordinētie centieni būtu jāvērs uz tiem reģioniem un valstīm, kur vajadzības ir vislielākās.